एकाइ ३ · हाम्रा सामाजिक मूल्यमान्यता: धर्म, मानवमूल्य र नेपाली कला

उत्तरकुञ्जिका · शिक्षकका लागि

पूर्णाङ्क ३०

अङ्क विभाजनमा दिइएका बुँदाका आधारमा अङ्क दिनुहोस्। फरक शब्दमा लेखिएको भए पनि उही कुरा भनेको उत्तर सही मानिन्छ।

१ मुख्य शब्द

ज्ञान · ३

१. मानवमूल्य
२. ग्रन्थ चित्र
३. पौभा चित्र
४. मूर्तिकला
५. स्तूप
६. शिखर शैली

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

२ जोडा मिलाउनुहोस्

ज्ञान · ३

१. बौद्ध धर्म → **घ.** त्रिपिटक
२. इस्लाम धर्म → **क.** कुरान
३. किरात धर्म → **छ.** मुन्धुम
४. इसाई धर्म → **ग.** बाइबल
५. सिख धर्म → **च.** गुरु ग्रन्थ साहिब
६. जैन धर्म → **ङ.** आगम

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

३ ठिक कि बेठिक?

ज्ञान · २

i. ✓ **ठिक**
ii. ✗ **बेठिक:** ढुङ्गे मूर्तिकलाको इतिहासमा लिच्छविकाललाई स्वर्णयुग मानिन्छ।
iii. ✗ **बेठिक:** पाटनको कृष्ण मन्दिर शिखर शैलीको मन्दिर हो।
iv. ✓ **ठिक**

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

४ अति छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ गुरु नानक लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ प्रज्ञापारमिता लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ भक्तपुरको पचपन्न झ्याले दरबार लेखेमा।

घ. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ जयवर्मा लेखेमा।

ङ. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ नौलखा मन्दिर लेखेमा।

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

च. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · १**

✓ प्यागोडा शैली लेखेमा।

छ. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · १**

✓ मल्लकाल लेखेमा।

ज. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · १**

✓ युरोपेली शैली लेखेमा।

५ छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ मानव कल्याण र सबैको हित, वा अहिंसा भन्ने जस्तो एउटा साझा सार लेखेमा।

✓ सत्य बोल्नु, दुःखीको सेवा र दान गर्नु वा सबैसँग समान व्यवहार गर्नु भन्ने जस्तो अर्को साझा सार लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ मानवमूल्यले असल र बेठिक छुट्याउन सिकाउँछ, वा मानिसलाई इमानदार, जिम्मेवार र भरपर्दो बनाउँछ भन्ने जस्तो एउटा महत्त्व लेखेमा।

✓ परिवार र समाजमा विश्वास, सद्भाव र एकता बढाउँछ, झगडा, भ्रष्टाचार र अपराध घटाउँछ वा कमजोर र असहायलाई सहयोग गर्ने भावना जगाउँछ भन्ने जस्तो अर्को महत्त्व लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ प्यागोडामा तह तह परेका छाना र टुप्पामा गजुर हुन्छ भने स्तूप कचौरा घोप्टाएजस्तो अर्धगोलाकार हुन्छ भन्ने जस्तो एउटा भिन्नता लेखेमा।

✓ प्यागोडा मन्दिर देवीदेवताको मूर्ति राखेर पूजा गर्न बनाइन्छ र बिच भाग खोक्रो हुन्छ भने स्तूप बुद्ध वा गुरुका अस्थि जस्ता पवित्र वस्तुमाथि बनाइने बौद्ध स्मारक हो, वा प्यागोडा इँटा र काठले बन्छ भन्ने जस्तो अर्को भिन्नता लेखेमा।

घ. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · २**

✓ बालबालिकालाई नम्र भएर जिस्काउन रोक्ने र कसैको चित्त दुखाउनु गलत हो भनी सम्झाउने भनी लेखेमा।

✓ ती व्यक्तिलाई सुरक्षित ठाउँसम्म पुग्न सघाउने, वा आवश्यक परे अभिभावक, शिक्षक वा वडा कार्यालयलाई खबर गर्ने भन्ने जस्तो अर्को काम लेखेमा।

६ लामो उत्तर

अङ्क विभाजन **बोध · ४**

✓ नेपाली चित्रकलालाई ग्रन्थ चित्र, पौभा चित्र र भित्ते चित्र गरी तीन भागमा बाँडिन्छ भनी लेखेमा।

✓ ग्रन्थ चित्र धार्मिक ग्रन्थका ताडपत्र वा भोजपत्रका पानामा विषयअनुसार बनाइन्छ; प्रज्ञापारमिता र पञ्चरक्षाका चित्र यसका उदाहरण हुन् भनी लेखेमा।

✓ पौभा कपडामा बनाइने धार्मिक चित्र हो; पट र मण्डल गरी दुई किसिमका हुन्छन् र हिन्दु तथा बौद्ध दुवै धर्ममा प्रचलित छन् भनी लेखेमा।

✓ भित्ते चित्र घर, मन्दिर, दरबार र विहारका भित्तामा बनाइन्छ; भक्तपुरको पचपन्न झ्याले दरबार र मिथिला चित्र यसका उदाहरण हुन् भनी लेखेमा।

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

७ सोच्नुहोस्

उत्तर **उच्च दक्षता · २**

चित्र काठ, कपडा, ताडपत्र, कागज र भित्तामा बनाइन्छन्। यी ढुङ्गा, माटो र धातुभन्दा छिटो बिग्रन्छन्। पहिले चित्रलाई घाम, पानी, धुवाँ र किराबाट जोगाउने वैज्ञानिक प्रविधि थिएन, त्यसैले धेरै प्राचीन चित्र नष्ट भए। आज बाँकी रहेका पुराना चित्रको वैज्ञानिक संरक्षण गर्न, तिनको डिजिटल प्रतिलिपि बनाउन र चोरी तथा अवैध निकासी रोक्न सकिन्छ।

अङ्क विभाजन

- ✓ चित्र बनाइने काठ, कपडा, ताडपत्र, कागज र भित्ता ढुङ्गाभन्दा छिटो बिग्रन्छन् र पहिले तिनलाई जोगाउने वैज्ञानिक प्रविधि थिएन भनी लेखेमा।
- ✓ वैज्ञानिक संरक्षण, डिजिटल प्रतिलिपि वा चोरी र अवैध निकासी रोक्ने जस्तो एउटा उपाय लेखेमा।

८ क्रियाकलाप: नेपाली वास्तुकलाका शैली

(अङ्क नदिइने)

विद्यार्थीले पाउनुपर्ने नतिजा

प्यागोडा: तह तह परेका छाना, टुप्पामा गजुर, इँटा र काठ; पशुपतिनाथ, न्यातपोल, काष्ठमण्डप, कुम्भेश्वर। स्तूप वा चैत्य: कचौरा घोप्टाएजस्तो अर्धगोलाकार, पवित्र वस्तुमाथि बनेको; स्वयम्भूनाथ, बौद्धनाथ, रामग्राम, पाटनका अशोक स्तूप। शिखर: छाना नभएको अग्लो पिरामिड आकार, टुप्पामा चुच्चो; पाटनको कृष्ण मन्दिर, भक्तपुरको वत्सलादेवी मन्दिर, रानीपोखरीको बालगोपालेश्वर। मिश्रित: धेरै शैली मिसिएको; जनकपुरको जानकी मन्दिर। युरोपेली: सेता खम्बा, ठुला झ्याल, चुनाले पोतेका भित्ता; सिंहदरबार, बबरमहल, केशरमहल।

तहअनुसार अङ्क	ज्ञान	बोध	प्रयोग	उच्च दक्षता	**जम्मा**
अङ्क	१३	१०	५	२	**३०**

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

एकाइ ३ · हाम्रा सामाजिक मूल्यमान्यता: सहिष्णुता, शान्ति र राष्ट्रिय विभूति

उत्तरकुञ्जिका · शिक्षकका लागि

पूर्णाङ्क ३०

अङ्क विभाजनमा दिइएका बुँदाका आधारमा अङ्क दिनुहोस्। फरक शब्दमा लेखिएको भए पनि उही कुरा भनेको उत्तर सही मानिन्छ।

१ मुख्य शब्द

ज्ञान · ३

१. धर्मनिरपेक्षता
२. तटस्थ
३. सहानुभूति
४. समानुभूति
५. राष्ट्रिय विभूति
६. राष्ट्रिय मेलमिलाप

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

२ जोडा मिलाउनुहोस्

ज्ञान · ३

१. राम शाह → **ङ.** “न्याय नपाए गोरखा जानु” भन्ने उखान चलाउने न्याय
२. अरनिको → **ग.** बेइजिङको श्वेत स्तूप निर्माण
३. बलभद्र कुँवर → **छ.** नालापानी किल्लाको रक्षा
४. भानुभक्त आचार्य → **क.** अध्यात्म रामायणलाई सरल नेपाली कवितामा उतारेको
५. मोतीराम भट्ट → **च.** नेपाली साहित्यको पहिलो जीवनी लेखेको
६. शङ्खधर साख्वा → **ख.** जनताको ऋण तिरिदिएको सम्झनामा नेपाल संवत्

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

३ ठिक कि बेठिक?

ज्ञान · २

i. ✓ **ठिक**
ii. ✗ **बेठिक:** घोषणापत्र र कार्ययोजना १३ सेप्टेम्बर १९९९ मा पारित भएको हो; सन् २००० लाई अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति संस्कृति वर्ष घोषणा गरिएको थियो।
iii. ✗ **बेठिक:** पुष्पलालले वि.सं. २००६ (सन् १९४९) मा कलकत्तामा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी स्थापना गरे।
iv. ✓ **ठिक**

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

४ अति छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** — **ज्ञान · १**
✓ सेप्टेम्बर २१ लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** — **ज्ञान · १**
✓ पञ्चशील लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** — **ज्ञान · १**
✓ दिव्योपदेश लेखेमा।

घ. **अङ्क विभाजन** — **ज्ञान · १**
✓ फागुन ७ लेखेमा।

ङ. **अङ्क विभाजन** — **ज्ञान · १**
✓ पासाङ ल्हामु शेर्पा लेखेमा।

Science Playground, काठुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

च. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · १**

✓ धार्मिक स्वतन्त्रताको हक (धारा २६) लेखेमा।

छ. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · १**

✓ धार्मिक सहिष्णुता लेखेमा।

ज. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · १**

✓ हाँस्नुको सट्टा पुरनको पीडा बुझेर उनलाई उठाउन र उपचारमा सघाउनुपर्थ्यो भनी लेखेमा।

५ छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ फरक धर्मका मानिसबिच सद्भाव, भाइचारा र एकता बढ्छ, वा एकअर्काका चाडपर्वमा सहभागी भएर खुसी साटिन्छ भन्ने जस्तो एउटा प्रभाव लेखेमा।

✓ जाति, सम्प्रदाय र धर्मका नाममा हुने हिंसा र द्वन्द्व रोकिन्छ, वा सबै धर्मका संस्कृति, परम्परा र सम्पदाको संरक्षण हुन्छ भन्ने जस्तो अर्को प्रभाव लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ समानुभूतिले सहयोग गर्ने प्रेरणा दिन्छ र सहयोगले समानुभूतिलाई काममा बदल्छ भनी लेखेमा।

✓ पुरनको पीडा आफ्नै जस्तो महसुस गरेर गीताले उनलाई स्वास्थ्य चौकी पुऱ्याइन्, वा रामुले हरिकृष्णको इच्छा बुझेर उनलाई विद्यालय भर्ना गराउन सघाए भन्ने जस्तो उदाहरण लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ बी.पी.को राजनीतिक जीवन भारतको स्वतन्त्रता आन्दोलनबाट सुरु भयो र सन् १९४२ को "भारत छोड" आन्दोलनमा भाग लिँदा उनी जेल परे भनी लेखेमा।

✓ सन् १९४७ मा नेपाली राष्ट्रिय काङ्ग्रेसको स्थापनामा प्रमुख भूमिका खेले, वा विराटनगर मजदुर आन्दोलनको नेतृत्व गरे र राणाशासनविरुद्ध सङ्घर्ष गरे भनी लेखेमा।

घ. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · २**

✓ एकअर्काका चाडपर्वमा शुभकामना दिने वा सहभागी हुने, वा विद्यालयमा सबै धर्मका चाडपर्वबारे कार्यक्रम गर्ने भन्ने जस्तो एउटा काम लेखेमा।

✓ कसैको धर्म, खानपान वा पहिरनको खिल्ली नउडाउने र अरूलाई पनि त्यसो गर्न रोक्ने, वा फरक धर्मका साथीलाई समूहका काममा समेट्ने भन्ने जस्तो अर्को काम लेखेमा।

६ लामो उत्तर

अङ्क विभाजन **बोध · ४**

✓ शिक्षाका माध्यमबाट शान्ति संस्कृतिको प्रवर्धन, र गरिबी घटाई आधारभूत आवश्यकता पूरा गर्ने दिगो आर्थिक र सामाजिक विकास लेखेमा।

✓ सबै मानव अधिकारको सम्मान, र महिला र पुरुषबिच समानता लेखेमा।

✓ लोकतान्त्रिक सहभागिता, र फरक जाति, धर्म, भाषा र क्षेत्रका मानिस र राष्ट्रबिच समझदारी, सहिष्णुता र ऐक्यबद्धता लेखेमा।

✓ सहभागितामूलक सञ्चार र सूचनाको स्वतन्त्र प्रवाह, र अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति र सुरक्षाको प्रवर्धन लेखेमा।

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

७ सोच्नुहोस्

उत्तर **उच्च दक्षता · २**

वि.सं. २०४६ को जनआन्दोलनमा नेपाली काङ्ग्रेस र कम्युनिस्ट दलहरू मिलेर आन्दोलन गरेपछि मात्र पञ्चायती व्यवस्थाको अन्त्य भयो, त्यसैले पुष्पलालको विचार ठिक साबित भयो। यसले फरक विचार भए पनि देश र जनताको साझा हितका लागि मिलेर काम गर्दा ठुलो लक्ष्य पूरा गर्न सकिन्छ भन्ने सिकाउँछ। फरक मत राख्नेलाई शत्रु नठानी संवाद र सहकार्य गर्नु लोकतन्त्र र शान्ति संस्कृतिको आधार हो।

अङ्क विभाजन

- ✓ वि.सं. २०४६ को जनआन्दोलनमा दुवै पक्ष मिलेर लडेपछि मात्र पञ्चायत अन्त्य भयो भनी लेखेमा।
- ✓ फरक विचार भए पनि साझा हितका लागि संवाद र सहकार्य गर्नुपर्छ भन्ने जस्तो सिकाइ लेखेमा।

८ क्रियाकलाप: हाम्रा राष्ट्रिय विभूति

(अङ्क नदिइने)

विद्यार्थीले पाउनुपर्ने नतिजा

जनक: धर्म र दर्शन; मिथिलालाई वैदिक अध्ययनको केन्द्र बनाए, मिलेर बस्ने र शान्तिको उपदेश। अंशुवर्मा: शासन र साहित्य; सुलभ न्याय, तिब्बत र भारतसँग सन्तुलित सम्बन्ध, शब्दविद्याको पुस्तक। पृथ्वीनारायण शाह: राजनीति; नेपालको एकीकरण, दिव्योपदेश। भीमसेन थापा: प्रशासन र सेना; सेनाको आधुनिकीकरण, हुलाक, धरहरा, नेपाल–अङ्ग्रेज युद्धको नेतृत्व। फाल्गुनन्द लिङ्देन: धर्म र समाजसुधार; किरात धर्म र संस्कृतिको रक्षा, सत्य धर्म मुचुल्का। जय पृथ्वीबहादुर सिंह: शिक्षा, भाषा र पत्रकारिता; अक्षराङ्क शिक्षा, नेपाली व्याकरण, गोरखापत्र सुरु गराउन भूमिका। त्रिभुवन: राजनीति; राणाशासनको अन्त्य र २००७ फागुन ७ मा प्रजातन्त्र स्थापनाको घोषणा।

तहअनुसार अङ्क	ज्ञान	बोध	प्रयोग	उच्च दक्षता	**जम्मा**
अङ्क	१३	१०	५	२	**३०**

Science Playground, काटुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking